

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
lantbruksvetenskap

Perspektiv på perspektiv - en undersökning om hur bilder uppfattas

Karin Grängsjö och Catarina Vegerfors

Kandidatarbete vid institutionen för stad och land
Sveriges lantbruksuniversitet Uppsala
Landskapsarkitektprogrammet 2012

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap
Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur
EX0499 Projekt i landskapsarkitektur, 2012, 15 hp på landskapsarkitektprogrammet, Uppsala
Nivå: Grundnivå G2E
© Karin Grängsjö och Catarina Vegerfors
Bild framsida: Tävlingsbidrag av Lego Arkitekter, med vänligt tillstånd
Titel: Perspektiv på perspektiv - en undersökning om hur bilder uppfattas
Engelsk titel: Perspectives - How are They Perceived?
Nyckelord: arkitekt, bild, konstruerade perspektiv, tävlingsförslag, tävlingsjury
Handledare: Ylva Dahlman, SLU, Institutionen för stad och land
Examinator: Anna Tandré, SLU, Institutionen för stad och land
Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Syftet med det här arbetet är att behandla hur människan uppfattar egenskaper hos perspektivbilden i ett gestaltungsförslag. Med bakgrund av vår utbildning som framhåller vikten av goda perspektiv undersöker vi hur olika utvalda bilder uppfattas av personer som skulle kunna ingå i en tävlingsjury. Detta är intressant bland annat för att reda ut om det finns egenskaper i bilderna som på olika sätt är uppskattade eller föredras, för att framöver veta om man kan anpassa sitt perspektiv efter de mottagare som bedömer förslaget. Vi för samtal om nio olika bilder med två kommunalråd, en kommunal gatu- och parkchef samt en landskapsarkitekt. Informanternas åsikter grundar sig i deras personliga smak och yrkesmässiga bakgrund i varierande grad. Vi diskuterar hur åsikterna inte går att förutse beroende på yrkesroll. Vidare spekulerar vi i hur undersökningen hade sett ut med till exempel färre bilder och fler informanter.

Abstract

The purpose of this study is to examine how people perceive the characteristics in perspective images that are part of a design proposal. With our education in mind, that often emphasizes the importance of perspective images, we investigate how selected images can be perceived by people who could be part of a jury in an architectural competition. This is an interesting topic when it comes to sorting out if there are features in the images that in different ways are favored and preferred. This can be helpful in the future as it is possible to adapt the images to the people who assess the proposals. We discuss nine different pictures with two municipal commissioners, a municipal street/park manager and a landscape architect. The opinions seem to be based on their personal taste and professional background to varying degrees. We discuss how the opinions are not possible to predict according to the job role. Furthermore, we speculate on how the survey had looked like, for example, with fewer pictures and more informants.

Introduktion

I detta kandidatarbete undersöker vi åsikter och resonemang kring perspektivbilder. Undersökningen är utformad som en pilotstudie där vi för samtal kring utvalda bilder med personer som skulle kunna ingå i en jury i en arkitekttävling. Anledningen till att vi valde ämnet är att vi båda är intresserade av bilder och dess påverkan på människor. Tidigare i vår utbildning har vi förstått att perspektivet är en viktig del i presentationen, men det har varit svårt att veta varför.

Personer som inte har utbildning inom arkitektur eller besläktade områden kan ha svårigheter att tolka tvådimensionella planer. Perspektiv är lättare för de flesta att förstå, då rumslighet, proportioner och sammanhang syns tydligare.

Genom att undersöka perspektivet i samtalsform har vi fått en ökad förståelse för hur olika bilder kan uppfattas. Därför kan resultatet av vårt arbete vara till nytta för oss själva, andra studenter och yrkesverksamma arkitekter, när det handlar om att skapa perspektiv både som en del i tävlingsbidrag och i övriga presentationer.

Vi har valt att kalla vår uppsats för *Perspektiv på perspektiv* för att synliggöra ordets olika betydelser samt för att vi får nya synvinklar på perspektivbilder genom detta arbete.

Definitioner

Några begrepp är återkommande i uppsatsen. Här förklaras hur vi använder dem.

- » *Perspektiv* i uppsatsen avser de konstruerade perspektiv där arkitekter använder sig av bilder för att visa en tänkt verklighet. Som ordet perspektiv används i uppsatsen avses alltså inte andra betydelser för ordet, som till exempel *synsätt*.
- » Med *olika karaktär* menar vi perspektiv som skiljer sig från varandra i egenskaper som informationsmängd, stil och uttryck, läsbarhet och känsla.
- » *Ekologiska inslag* syftar på gröna tak och solpaneler.
- » Vi använder oss genomgående av begreppet *arkitekter* för både landskapsarkitekter och byggnadsarkitekter.

Bakgrund

Bohlin Brundin, Hasselberg och Köhlhorn (1989, s. 9) beskriver i boken *Lärobok i bild* hur människan alltid har skapat bilder, som sett olika ut i olika religioner och kulturer. På 1400-talet lärde sig människan att konstruera perspektiv och sedan dess har vi kunnat skapa bilder som lurar ögat och ger en känsla av djup (Bohlin Brundin, Hasselberg & Köhlhorn 1989, s. 80, 91).

Vi använder ofta perspektiv för att förmedla känslan på en plats, de innehåller förhållandevis mycket information och kan ge en

verklighetstrogen bild av hur en gestaltning kommer att se ut när den är färdig. För att ett perspektiv ska uppskattas av betraktaren måste det vara tilltalande på något sätt. Ett perspektiv kan uppfattas som tilltalande av flera olika anledningar. Det kan vara allt från att det i betraktarens ögon är informationsrikt, verklighetstroget och känslofyllt till att det är estetiskt tilltalande och uppfattas som vackert på grund av betraktarens personliga smak. På samma sätt som ett perspektiv kan uppskattas av olika anledningar finns det egenskaper som gör att bilden inte uppfattas som tilltalande, utan i stället blir avskräckande på grund av att de är felkonstruerade, att detaljerna i bilden är fel, skuggorna ligger åt olika håll och så vidare.

Perspektivet kan vara informationsrikt för att det innehåller mycket så kallat *staffage*. Staffage kan vara människor och djur som används i perspektiv för att göra det möjligt att uppfatta avstånd och klargöra storleksförhållanden, enligt Jaxtheimer, författare till boken *Teckna måla* (1964, s. 176-177). Begreppet är en konstvetenskaplig term för måleri och fotografi. Inom arkitekturen motsvaras staffage av skulpturer och föremål. Exempel på sådant som underlättar förståelsen av skalan är bilar, människor, cyklar, djur och träd. Det kan även vara informationsrikt på grund av att det ger oss mycket detaljerad information om hur platsen kommer att se ut eller hur den kommer att samspela med det övriga landskapet.

En del av arkitektens arbete är att med hjälp av bilder presentera sina visioner och förslag för olika mottagare. I de fall perspektiven ska ingå i ett tävlingsbidrag är mottagaren av presentationen en tävlingsjury.

Som en del i en presentation är perspektivet extra viktigt då det ger utrymme för att visa originalitet och kan i och med det fånga betraktarens intresse. När en bild sticker ut mer än andra kan det bero på att det är ett intressant motiv eller färger som betraktaren uppskattar, men det kan också bero på att bilden inte är förväntad i just det sammanhanget (Bohlin Brundin, Hasselberg & Köhlhorn 1989, s. 12). Enligt Jenny Forslund, som skrivit ett examensarbete om att konstruera perspektiv, måste presentationen i en tävling sticka ut. Hon menar att det finns två fördelar med perspektiv i denna situation, dels att perspektiven visar hur platsen kommer att se ut och dels att de drar till sig uppmärksamheten. Detta kan skapa nyfikenhet hos betraktaren och göra att förslaget lättare blir ihågkommet (Forslund 2011, s. 11).

Charlotte Svensson har skrivit en lic-avhandling om arkitekttävlingar, där hon tar upp att en tävlingsjury i regel består av representanter för arrangören av tävlingen, brukare och arkitekter (Svensson 2008, s. 15). Målet med tävlingen är att juryn bedömer de förslag som kommit in och hittar en vinnare (Svensson 2008, s. 15). Att både experter och lekmän ingår är viktigt, eftersom de bidrar på olika sätt, enligt Svensson. Lekmännen kan vara beslutsfattare, brukare och intressenter. (Svensson 2008, Artikel 2, s. 25). Hon menar att arkitekterna måste ingå i juryn på grund av sina expertkunskaper

inom arkitektämnet, som pedagoger och som arrangörens förtroendemän. I detta fall är arkitekterna förtroendemän som representerar arkitektkåren. Svensson förklarar att lekmännen är viktiga på grund av den kommande uppgiften som ligger hos dem; att fortsätta driva projektet efter att tävlingen avslutats (Svensson 2008, Artikel 2 s. 25).

Eftersom personerna i juryn har intressen inom olika områden, till exempel ekonomiska, sociala och politiska, kan perspektivens utformning och informationsinnehåll påverka juryns beslut, beroende på vilka som ingår i den. Inom arkitekternas profession har arkitekttävlingar en stark ställning, men det finns lite forskning och få vetenskapliga arbeten om ämnet (Svensson 2008, s. 4). Vi vill ta reda på hur åsikter och tankar kring perspektiv kan se ut hos personer som skulle kunna vara medlemmar i en tävlingsjury.

Syfte och frågeställning

Perspektiv kan skilja sig åt på många olika sätt. Det vi inte vet är hur, eller om, dessa olikheter har någon betydelse. Vi vill ta reda på vad ett antal utvalda personer har för åsikter kring det här.

Syftet med detta kandidatarbete är att undersöka hur personer som skulle kunna ingå i en tävlingsjury ser på perspektivbilder och resonerar kring dessa.

Frågeställning

Studien ska svara på frågan: Vilka åsikter och resonemang framträder kring perspektivbilders egenskaper vid samtal med potentiella medlemmar i en arkitekttävlingjury?

Metod

För att undersöka hur olika personer uppfattar olika perspektiv bestämdes följande arbetsätt:

- » Urval av personer att samtala med
- » Urval av bilder
- » Samtalsteknik
- » Samtalssituation

Val av personer att samtala med

I sitt examensarbete *Titta - en metod för att skapa konstruerade perspektiv* målar Jenny Forslund upp ett scenario; en tävlingsituation där en tävlingsjury tittar på utskrivna perspektiv. Forslund tänker sig att juryn består av kommunalråd, chefer för olika förvaltningar inom kommunen, kommunens planchef samt en landskapsarkitekt (Forslund 2011, s. 50). Vi utgick från detta och är medvetna om att en jury kan se ut på många olika sätt. Vi valde att samtala med:

- » Två av Uppsalas kommunalråd – Ilona Szatmari Waldau och Erik Pelling. Ingen av dem har suttit i en tävlingsjury men i sitt yrke tittar de ofta på material med perspektiv.
- » Uppsalas gatu- och parkchef, Tom Karlsson. Han har även varit ordförande i tävlingsjuryn för arkitekttävlingen om Forumtorget i Uppsala.
- » Landskapsarkitekten Sam Keshavarz, White arkitekter. Vi kände till Sam sedan tidigare då han föreläst om perspektiv och varit handledare på en kurs på vår utbildning.

Val av bilder

Bilderna vi använde oss av representerar verkliga tävlingsbidrag. Vi sökte på Sveriges Arkitekters hemsida och tittade på dokumentationen av arkitekttävlingar från 2010 och 2011. Bland dessa tävlingsbidrag valde vi ut tretton bilder som skiljde sig åt i fråga om informationsmängd, verklighetsgrad och känsla. Vi försökte även välja ut bilder med så skilda karaktärer som möjligt, i fråga om övergripande känsla och uttryck. Vi valde också ut bilder som skilde sig åt ur en konkret teknisk synvinkel gentemot ett konstnärligare formspråk. Dessutom valdes två bilder ut på grund av att den ena var skapad av studenter och den andra hade ett tydligt ekologiskt uttryck. De bilder som valdes ut var både vinnande bidrag och ej prisbelönade.

I nästa steg mailade vi upphovsrättsmännen och frågade om vi kunde få använda bilderna i vårt kandidatarbete. Vi fick tillåtelse att använda nio av bilderna. Dessutom fick vi ytterligare en bild av en av arkitekterna, som vi valde att ta med i undersökningen då den skilde sig från de övriga perspektiven.

Det var viktigare att bilderna skilde sig så mycket från varandra som möjligt, än att de tillhörde samma tävling. Därför föreställer de valda bilderna helt olika platser med olika gestaltningar. Det var perspektivbildernas egenskaper som jämfördes. Det är således viktigt att poängtera att vi inte sökte efter det bästa förslaget, utan vi ville med hjälp av samtalen se fördelar och nackdelar i de perspektiv vi valt ut.

Samtalsteknik

Vi bestämde oss tidigt för att använda oss av fria samtal istället för regelrätta intervjuer. Bengt Gustavsson, författare till *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*, beskriver att intervjumetoden används för att samla objektiv data och syftar till att få fram kunskap som inte utsatts för individuell och subjektiv påverkan. Gustavsson förklarar vidare att samtal används för att samla subjektiv data och försöka visa subjektiva verkligheter (2004, s. 238). Både intervjuer och samtal syftar till att samla in information, men intervjumetoden är av det objektiva slaget och samtalen subjektiva (Gustavsson 2004, s. 239).

Till grund för frågorna som vi utformade till samtalen med målgrupperna läste vi boken *Intervjuteknik* av reportern och programledaren Björn Häger.

Redan i första mailet till var och en av våra informanter berättade vi vad vårt kandidatarbete handlade om. Innan vi träffade personerna talade vi även om varför vi ville träffa dem, vilka vi är, vad vårt arbete skulle resultera i och hur lång tid vi trodde att samtalen skulle ta. Dessa aspekter är, enligt Häger (2007, s. 144), bra att upplysa den man ska träffa om i förväg, så att personen vet vad det kommer att handla om. Våra möten skedde på personernas hemmaplan. Fördelen med det är att det ofta känns tryggt för den som blir intervjuad (Häger 2007, s. 148).

De personer som vi förde samtal med träffade vi personligen eftersom det är att föredra (Häger 2007, s. 139). Ett alternativ hade varit en brevväxling via e-post, men då kan det ta lång tid att få svar och det kan bli lätt för den som intervjuas att undvika svåra frågor (Häger 2007, s. 139). Det var viktigt för oss att ha fysiska möten med informanterna då vi befarade att det skulle vara svårt för dem att förmedla sina åsikter om bilderna genom mailkontakt. Mycket känslor kan utläsas genom kroppsspråk och vi ansåg att det var lättare för informanterna att ta till sig bilderna om de inte visades på en datorskärm.

Vi antecknade för hand eftersom det kan påverka tempot positivt. Den som intervjuas har tid till eftertanke och noggranna formuleringar och anpassar sitt tempo så att den som antecknar hinner med (Häger 2007, s. 140). Vi renskrev anteckningarna direkt efter våra möten, medan vi hade samtalet i färskt minne. Det finns annars en risk att man inte kommer förstå alla de anteckningar man gjort.

Samtalen hölls relativt korta eftersom långa samtal kan göra det svårt att i efterhand hitta det som är kärnfullt och viktigt i anteckningarna (Häger 2007, s. 142, 144).

Samtalssituation

Innan mötena med informanterna diskuterade vi kring våra egna åsikter om de olika perspektiven och skrev ned dem. Vi såg detta som en trygghet att ha med i samtalen om informanterna inte skulle förstå vad vi eftersträvade. Detta användes sedan som del av diskussionsunderlaget i samtalen, för att visa vilken infallsvinkel det var vi var ute efter, men främst för att föra samtalen framåt.

Vi träffade Ilona Szatmari Waldau, Erik Pelling och Tom Karlsson i Uppsalas stadshus. Sam Keshavarz träffade vi på White arkitekters kontor i Stockholm.

Vi skrev ut bilderna, utan bildtexter, och monterade dem på kapplatta. Vid samtalen spreds bilderna ut på ett bord så att personer vi träffade skulle få en bra överblick och se alla bilder samtidigt. Våra egna åsikter om bilderna väntade vi med tills det kändes som om det behövdes för att få samtalen att fortsätta framåt.

Inför samtalen skrev vi en lathund med punkter för att på bästa sätt kunna möta dem vi pratade med. Dessa var:

- » Presentation av oss själva och syftet med samtalet.
- » Beskrivning av det tänkta tävlingsscenariot.
- » Ge om möjligt ingen information om bilderna för att inte påverka informantens åsikter.
- » Samtala om de känslor som bilderna ger upphov till och fråga vilka bilder som föredras.
- » Om det blir svårt att förstå vad vi är ute efter, berätta om våra egna åsikter om bilderna.
- » Fråga om något saknas i dessa perspektiv och om det finns något särskilt som ett perspektiv bör innehålla.
- » Samtala om personliga preferenser. *Vad tror du själv om dina åsikter om bilderna, att de grundar sig på personliga preferenser eller på din egenskap som kommunalråd/gatu- och parkchef/arkitekt?*

Ilona Szatmari Waldau var den första personen vi träffade och därmed blev det samtalet lite av ett test för att se hur vårt upplägg fungerade. Samtalet fortlöpte väl och mynnade ut i andra aspekter än de tidigare nämnda punkterna. Därför använde vi ett reviderat upplägg vid övriga möten:

- » Första intryck. Vilka bilder uppfattas vid en första anblick positivt respektive negativt, och varför?
- » På vilket avstånd bilden visar objektet. Föredras fågelperspektiv eller ögonhöjd?
- » Text i bilderna. Hur påverkas bilden av information i form av text?
- » Informationsmängd och informationstyp. Är det positivt eller ne-

gativt med mycket respektive lite information i bilderna? Föredras vissa typer av information? Informationstyp kan vara vitt skilda, som till exempel teknisk information och skalfigurer. Mängder anger hur mycket av dessa typer som finns.

- » Önskat innehåll. Vad saknas i perspektiven, vad uppskattas?
- » Ekologiska inslag. Är det en fördel att visa ekologiskt tänkande i perspektiven?
- » Grundas åsikterna på profession eller personlig smak, eller en kombination av de båda?

Perspektivbilder

På följande sidor presenterar vi de bilder som valts ut till undersökningen.

Drive In Bike Out. Högt fågelperspektiv som innehåller mycket information och har ett ekologiskt uttryck. Bild: Med vänligt tillstånd av LINK Arkitektur.

Bild 2

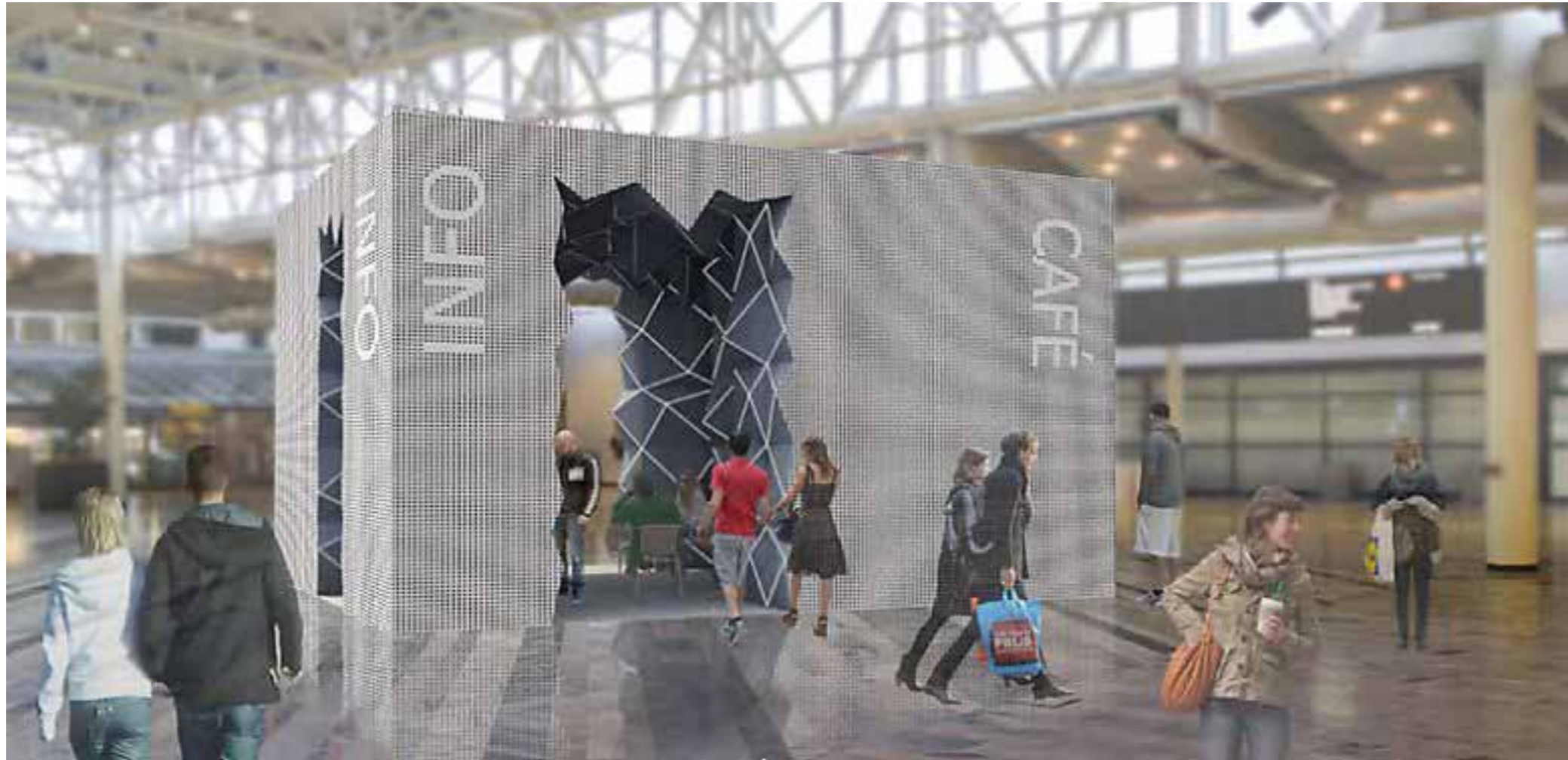
Torgmöte. Bilden är informationsrik men samtidigt avskalad. Informationsrik behöver inte betyda att bilden är plottrig och fylld med detaljer. Bild: Med vänligt tillstånd av Lego Arkitekter.

Skara-Viktoria. Bilden är fotorealistic och verklighetstrogen, den är varken informationsrik eller avskalad. Bild: Med vänligt tillstånd av Wingårdh Arkitektkontor och Ramböll AB.

Himlen runt hörnet. Bilden bygger på en modell och är kontrastrik. Bild: Med vänligt tillstånd av Tue Traerup Madsen.

Gruvan. Här har skärpan lagts på byggnaden, vilket ger ett kort skärpedjup. Fokus leds till byggnaden. Bild: Med vänligt tillstånd av Jonas Berg och Benjamin Holmström.

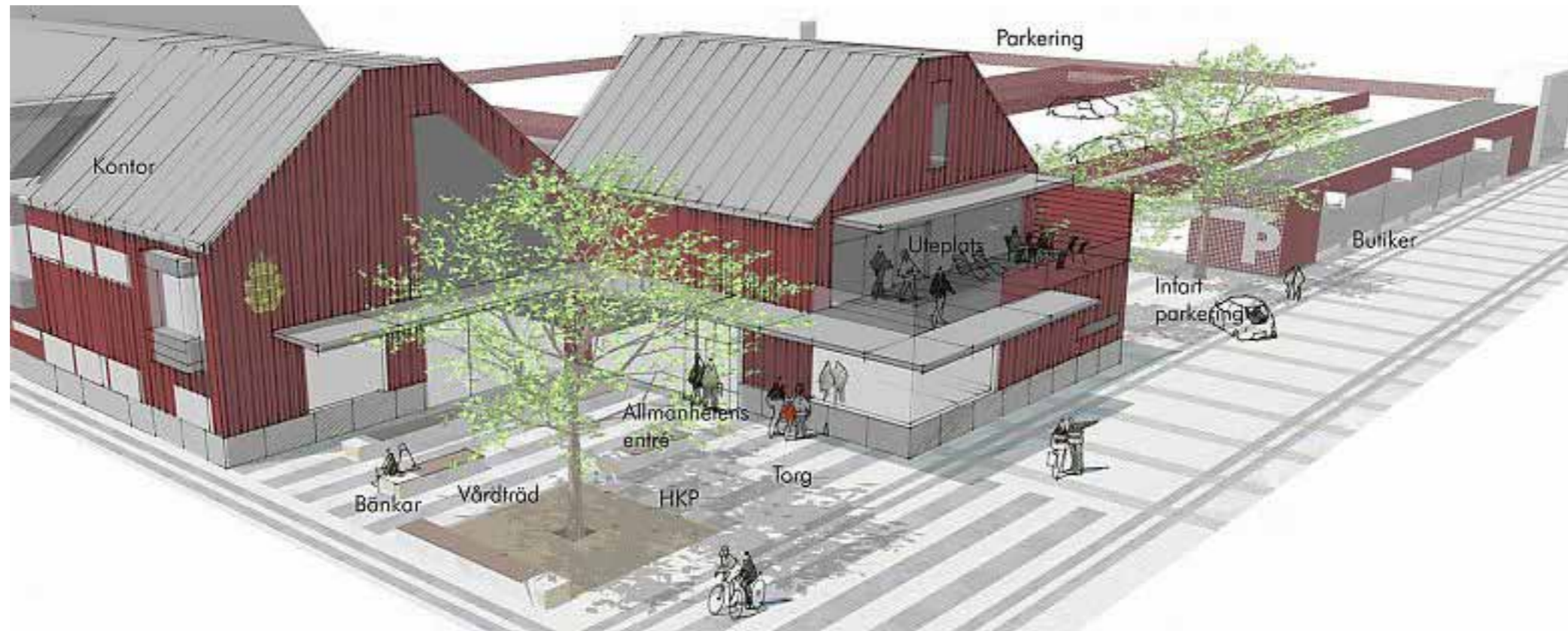

Livet från den ljusa sidan A. Bilden är detaljrik och visar rörelsemönster och användargrupper tydligt. Bild: Med vänligt tillstånd av Nyréns Arkitektkontor AB.

Livet från den ljusa sidan B. Bilden förmedlar tydligt hur det kan se ut när man passerar området i bil eller till fots. Bild: Med vänligt tillstånd av Nyréns Arkitektkontor AB.

Bild 8

Sting. Strukturerna syns bra på grund av fågelperspektivet. Bilden innehåller text. Bild: Med vänligt tillstånd av Sweco Architects.

Kantaral. Bilden är vinterlik och visar det nordiska klimatet. Bild: Med vänligt tillstånd av Tue Traerup Madsen.

Resultat

I följande avsnitt redovisas samtalen, en sammanställning av dessa samt en analys av resultaten. För att förenkla läsbarheten presenteras först bilderna i litet format.

Bild 1. Drive In Bike Out.

Bild 2. Torgmöte.

Bild 3. Skara-Viktoria.

Bild 4. Himlen runt hörnet.

Bild 5. Gruvan.

Bild 6. Livet från den ljusa sidan A.

Bild 7. Livet från den ljusa sidan B.

Bild 8. Sting.

Bild 9. Kantaral.

Möte med Ilona Szatmari Waldau, kommunalråd

Första intrycket

Ilona Szatmari Waldau pekar direkt ut *Sting*, *Drive In Bike Out* och *Torgmöte* som bilder hon tycker ser bra ut och fastnar för. Hon anser att *Drive In Bike Out* visar på ett tydligt sätt hur det planerade passar in i det som redan finns. *Torgmöte* är enkel och tydlig men hon tycker att det är svårt att bedöma utan att veta mer om förslaget. Szatmari Waldau menar att bilden behöver en bakgrund, den står inte för sig själv. Ingen av bilderna från förslaget *Livet från den ljusa sidan A och B* är genuina, det är orealistiskt mycket som händer i bilderna.

Avståndet, fågelperspektiv eller ögonhöjd?

Szatmari Waldau föredrar fågelperspektiv före ögonhöjd då hon anser att det ger mer information. Däremot behövs ögonhöjdsbilder för att se hur ny bebyggelse passar in med befintlig bebyggelse och landskapet. Szatmari Waldau jämför med ett förslag för Seminarieparken i Uppsala, som nyligen varit aktuellt. I det förslaget visar inte fågelperspektivet barriäreffekten av den nya bebyggelsen. Bilderna som är tagna av modellen över parken uppfattas enligt Szatmari Waldau som missvisande då man bara ser platsen ovanifrån och inte kan läsa in hur det egentligen kommer att se ut.

Text

Sting är den enda bild som innehåller text. Att ha med text är ingenting som stör i bilden, enligt Szatmari Waldau, men den tillför heller inte mycket. Vidare förklarar hon att vissa av texterna kan vara bra för att öka förståelsen. Hon tycker att det inte spelar så stor roll.

Informationsmängd

Skara – Viktoria nämns som mycket informativ och lurar heller inte ögat, vilket fågelperspektiv kan göra då platsen inte visas från ögonhöjd. *Himlen runt hörnet* och *Kantaral* innehåller för lite information, Szatmari Waldau tycker att bilderna behöver mer innehåll.

Sting och *Drive In Bike Out* är bra exempel på perspektiv där inget saknas, bilderna kan stå för sig själva eftersom de är så informationsrika. Det finns inget hon saknar i dessa bilder, inte heller några detaljmissar som stör.

Först fastnar Szatmari Waldau för *Torgmöte* då den är enkel och tydlig, men för att förstå den menar hon att det krävs mer bakgrundsinformation.

Livet från den ljusa sidan A och B innehåller för mycket felaktiga detaljer och uppfattas som röriga. Hon uppfattar gatubilden, B, som förvirrad med alla händelser som pågår där och felaktigheter i skalan. Szatmari Waldau påpekar att det i bild A bland annat växer vårblommor i diket samtidigt som de har kräftska vilket hon irriteras av. *Livet från den ljusa sidan A* är svårare att ta in medan *Livet*

från den ljusa sidan B är lättare, men Szatmari Waldau påpekar än en gång att detaljerna är fel. *Gruvan* omnämns som informativ, vilket är positivt.

Szatmari Waldau berättar att det är viktigt att tänka på hur man använder människor i perspektiven och hur hon har svårt för frontfigurer. Hon skämtar om att det alltid är sommar i bilderna och att personerna ofta går med kassar.

Något som saknas? Vad bör ett perspektiv innehålla?

Szatmari Waldau anmärker på att sammanhangen saknas i många perspektiv. Därför är *Drive In Bike Out* bra, de omkringliggande husen är med i bilden. Perspektiven bör innehålla det som tillkommer på platsen och visa hur det kommer att smälta in eller framhävas i sin omgivning.

Det är viktigt att de detaljer som finns stämmer överens med varandra, annars är det lätt att haka upp sig på småfel. Szatmari Waldau tar upp några exempel från *Livet från den ljusa sidan A och B* samt *Gruvan* där det ser ut som att det är flera årstider samtidigt och att människor har vinter- och sommarkläder på samma gång. Sådana här detaljer uppfattas som störande och leder till att hon inte kan fokusera på helheten.

Att skuggorna från byggnader är tydliga uppskattas.

Ekologiska inslag

Szatmari Waldau svarar att det ser bra ut med ekologiska inslag vid en första anblick.

Tror du att dina åsikter handlar om personlig smak eller profession?

Szatmari Waldau tror att det är svårt att skilja åt vad som beror på personlig smak och profession.

Möte med Erik Pelling, kommunalråd

Första intrycket

Erik Pelling pekar direkt ut *Torgmöte* och anser att den faller bort i urvalet eftersom de andra bilderna upplevs som flashigare. Han fastnar snabbt för *Drive In Bike Out* och får ett positivt intryck på grund av att den ger en bra översikt av platsen. Han menar dock att det behövs mer information om förslaget.

Livet från den ljusa sidan A och B är enligt Pelling lyckade, insäljande och väldigt trevliga bilder eftersom miljön ser fin ut och ger intryck av att det kommer bli en bra plats.

Kantaral upplevs som ett allmänt vinterlandskap, som inte säger så mycket. Även *Skara – Viktoria* upplevs intetsägande, Pelling menar att bilden påminner om en gammal skola, som till exempel skulle kunna vara en byggnad på SLU. Vid ett första intryck är *Gruvan* svår att förstå.

Avståndet, fågelperspektiv eller ögonhöjd?

Det bästa är, enligt Pelling, att få se både ett perspektiv där objektet visas på långt avstånd och ett där man ser objektet som om man befinner sig på platsen, i ögonhöjd. *Livet från den ljusa sidan A och B* är bra exempel eftersom de upplevs lockande och avståndet känns bra. Pellings åsikt är att *Drive In Bike Out* har lyckats få med sammanhanget på ett bra sätt, bildens fågelperspektiv visar tydligt hur förslaget smälter in i området och visar det som redan finns på platsen.

Text

Pelling menar att texter i perspektiven kan underlätta förståelsen av informationen och tycker inte att det stör i bilden.

Informationsmängd

Sting och *Drive In Bike Out* innehåller bra och lagom mycket information enligt Pelling, jämfört med till exempel *Gruvan*. *Himlen runt hörnet* upplevs realistisk och för Pellings tankar till en tavla på museum. Han menar att *Torgmöte* inte ger tillräckligt med information, men påpekar även att han inte tycker att det är en ful bild, utan bara att den inte är talande. Inte heller *Kantara!* upplevs som talande. Pelling anser att bilden inte säger honom något mer än att det ser ut som om det är snöstorm.

Något som saknas? Vad bör ett perspektiv innehålla?

Det är en fördel att kunna se förhållanden till den befintliga miljön så att man kan jämföra till exempel hushöjder, känslan, miljön runt om och färger, enligt Pelling. I en säljande bild anses det bra att ha med människor. Människor är också bra eftersom de underlättar förståelsen av skalan. Pelling vill att perspektiven ska vara någorlunda realistiska, och påpekar att det är viktigt att inte bara placera ut träd för att öka den estetiska upplevelsen av bilden, utan det måste fungera i verkligheten också. Det är viktigt att bilderna är trovärdiga, men att ta till vissa knep kan fungera, så länge det även skulle fungera på riktigt. Pelling föredrar perspektiv som inte är för avskalade.

Ekologiska inslag

Enligt Pelling kan det vara bra för upplevelsen av bilden att ha med ekologiska inslag, men inflikar även där att det är viktigt att det känns realistiskt, att man vet vad man får. Det kan nog vara en fördel att skapa bilder som innehåller mycket grönt och ekologiskt, men vid närmare eftertanke menar han att det skulle kunna slå tillbaka och bli till perspektivets nackdel.

Tror du att dina åsikter handlar om personlig smak eller profession?

Pelling tror att många personer har generella åsikter om bilder, till exempel att närhet, ljus och en tydlig överblick över hur förslaget smälter in i den övriga omgivningen är sådant som tilltalar de flesta. Men han nämner även att olika personer skulle kunna se olika as-

pekter i bilderna beroende på bakgrund och profession.

Möte med Tom Karlsson, gatu- och parkchef

Första intrycket

Den bild som först drar till sig Tom Karlssons uppmärksamhet är *Torgmöte*. Han omnämner den som funktionalistisk och tycker inte att bilden är tilltalande. *Sting* uppskattar han däremot, han säger att den känns ”back to basics”, och kanske att det är träfasaderna som tilltalar honom. Han kommenterar att bilden påminner honom om något.

Karlsson har observerat hur många förslag följer en viss stil nu för tiden, som *Himlen runt hörnet*, som bygger på en modell.

Karlsson ser en poäng med att visa även hur det ser ut på vintern eftersom vi bor i Sverige, att det är bra att visa samma plats under olika årstider. *Himlen runt hörnet* ger ett kallt intryck och lyfter fram vintern, vilket han gillar. Han tycker att bilden gör sig väldigt bra. Karlsson menar att det är bra att visa hur en plats ser ut under olika förutsättningar, som årstider och olika tider på dygnet.

Kantara! lyfter upp det kalla likt *Himlen runt hörnet*. Men vi diskuterar om det kanske inte ska föreställa vinter, utan bara ser ut som det.

Gruvan känns nästan som en rörlig bild, enligt Karlsson. Vidare berättar han att det är bra med rörliga, animerade bilder, 4-D bilder där man kan ”gå in” och uppleva den tänkta platsen inifrån. *Gruvan* känns lite åt det hållet, man är med i bilden trots att det är en stillbild.

Karlsson menar att *Skara-Viktoria* är väldigt tydlig och stilren med en tydlig skala. *Livet från den ljusa sidan A* ser ut som en trädgårdsstad, vilket är positivt. Han kommenterar att det är stora träd på bilden, vilket skulle ta väldigt lång tid innan det ser ut som förslaget visar. Men det är trots allt en bra bild. ”Där vill jag bo!” utbrister han.

Livet från den ljusa sidan B är inte alls tilltalande. Karlsson nämner att han spontant är mer för verklighetstroga bilder. *Torgmöte* känns snarare som en schablon.

Avståndet, fågelperspektiv eller ögonhöjd?

Karlsson kan inte välja vad som föredras, utan tycker att det är mer komplext än så. Han vill gärna se både fågelperspektiv och ögonperspektiv från platsen. Fågelperspektiv är bra för att se helheten men menar att man måste kunna se detaljerna också.

Han tycker att *Drive In Bike Out* nästan ser ut som en detaljplan. Bilden är bra men räcker inte till, man vill kunna zooma in i den också.

Text

När vi frågar Karlsson vad han tycker om att ha med text i bilderna

undrar han vem man vänder sig till med texten. Det kanske inte tillför något för den som tittar på förslaget. Karlsson förklarar att det kan vara en poäng att låta perspektivet tala för sig själv, utan text. I en presentation finns det gott om plats för text någon annan stans än i perspektivbilden.

Text och budskap som är inbyggda i bilden uppskattas, som i *Skara-Viktoria*, där skolans namn står på fasaden, eller som i *Sting* där ett P finns på ena kortsidan med en pil som pekar mot den tänkta parkeringsplatsen. Det är ett kreativt sätt att använda sig av text för att förmedla information i bilden.

Informationsmängd

Torgmöte innehåller för lite information, tycker Karlsson. Han ser i *Gruvan* hur bilden försöker beskriva någon form av puls, men även där är det för lite information.

Livet från den ljusa sidan A ger en bra känsla av hur det känns att gå in på platsen, enligt Karlsson. Även *Sting* gillar han då den i sitt formspråk känns som en vidarearbetad version av *Torgmöte*.

Drive In Bike Out är svår att förstå på grund av att det är för mycket information att ta in. *Kantara!* och *Himlen runt hörnet* väcker intresse hos Karlsson medan *Gruvan* och *Livet från den ljusa sidan B* inte berör honom någonting.

Vi frågar Karlsson om han har några problem med felaktiga detaljer, han tycker inte att det spelar någon roll men förklarar hur han istället stör sig på stavfel och liknande missar i presentationen. Men det är helheten som är viktigast - inte detaljerna, menar han.

Något som saknas? Vad bör ett perspektiv innehålla?

Karlsson har svårt att säga om det är något särskilt som saknas eller föredras. Perspektiv handlar om att fånga intresse, ett tävlingsförslag är så mycket mer än bara ett perspektiv. Men ett perspektiv kan vara avgörande genom att dra blicken till sig, vilket antingen kan vara till bidragets fördel eller nackdel. Till exempel drogs blicken direkt till det vinnande bidraget i tävlingen för Forumtorget i Uppsala, där Karlsson var en del av juryn.

Ekologiska inslag

Ekologiska inslag diskuterades inte i detta samtal.

Tror du att dina åsikter handlar om personlig smak eller profession?

Karlsson uppskattar perspektiv på samma sätt som han uppskattar konst, och tycker att det är bra när man ser vad bilden faktiskt föreställer. I bilder som *Torgmöte* och *Drive In Bike Out* är det svårt att sätta sig in i hur det skulle bli i verkligheten.

Karlsson är av uppfattningen att det alltid handlar om en blandning mellan smak och profession. I ett avgörande skede när man exempelvis ska slutgiltigt besluta i en tävling, måste dock professionen vara avgörande. Han tror även att den är det.

Möte med Sam Keshavarz, landskapsarkitekt

Första intrycket

Sam Keshavarz's första intryck är att *Himlen runt hörnet* är en bra bild, eftersom perspektivet bygger på en modell. *Livet från den ljusa sidan A och B* uppskattas också, på grund av den upplevda atmosfären och den varma stämningen. Även *Kantarel* nämns som stämningsskapande. Keshavarz anser att *Torgmöte* kan fungera, men att bilden inte säger så mycket om själva gestaltningen. Han menar att det är svårt att peka ut bättre och sämre bilder då alla har sina poänger.

Avståndet, fågelperspektiv eller ögonhöjd?

Fågelperspektiv gör att man uppehåller sig längre vid en bild, enligt Keshavarz. Bilder i ögonperspektiv, som *Livet från den ljusa sidan B* anser han är bättre för att förmedla en känsla, snarare än att visa de tekniska delarna och lösningarna. I bilder där objektet visas på längre avstånd syns hela gestaltningen mer.

Text

Keshavarz menar att text kan vara positivt i bilder där skalan är större, som i till exempel *Drive In Bike Out*. Text i bilden gör att man uppehåller sig längre vid den, vilket kan vara en fördel.

Informationsmängd

Det är bra att låta perspektiven förmedla känslor, och låta informationen ta plats på andra ställen i ett förslag, anser Keshavarz. Ögonperspektiv är fördelaktiga när det handlar om att förmedla en känsla, medan fågelperspektiv kan användas för att ge mer information om förslaget, och kan kompletteras med textstycken intill bilderna.

Detaljerna i perspektivet är viktiga att tänka på enligt Keshavarz. Som exempel tar han upp var man väljer att placera personerna i bilden och hur dom förhåller sig till varandra.

Något som saknas? Vad bör ett perspektiv innehålla?

Keshavarz's åsikt är att det kan vara roligt att ta i lite mer när man skapar perspektiv och spela mer på känslospåret genom att skapa konceptuella, konstnärliga bilder, som till exempel *Kantarel*.

Ekologiska inslag

Ekologiska inslag i en bild visar på hållbarhet och kan göra att förslaget blir bättre, men det är viktigt att förslaget fortfarande är bra i grunden, menar Keshavarz.

Tror du att dina åsikter handlar om personlig smak eller profession?

Keshavarz tror att hans åsikter grundar sig både på personlig smak och yrkesmässighet, men även att bilderna är estetiskt tilltalande och välgjorda spelar in. *Skara-Viktoria* och *Kantarel* visar sina förslag

tydligt, det är byggnadernas former som drar fokus till sig.

Sammanfattning

I detta avsnitt följer en sammanfattning av samtalen, fråga för fråga.

Första intrycket

Bilden *Torgmöte* sticker ut eftersom den uppmärksammas direkt av samtliga informanter. Den är således en iögonfallande bild. Ilona Szatmari Waldau har en positiv uppfattning av bilden, medan Erik Pelling och Tom Karlsson har en negativ uppfattning av den. Sam Keshavarz tycker att bilden kan fungera.

Livet från den ljusa sidan A och B omnämndes också av alla fyra, Szatmari Waldau var den enda som inte uppskattade dem.

Kantarel dök upp under samtalsdelen om första intrycket av Keshavarz, Pelling och Karlsson. Keshavarz ansåg att bilden var bra till skillnad från Pelling och Karlsson.

Avståndet, fågelperspektiv eller ögonhöjd?

Samtliga informanter ser en fördel i att visa både fågelperspektiv och ögonhöjdsbilder i ett förslag. Pelling ser styrkor i ögonhöjdsbilderna i *Livet från den ljusa sidan A och B*, men ser samtidigt fördelar med *Drive In Bike Outs* fågelperspektiv där hela sammanhanget syns.

Keshavarz menar att fågelperspektiv är bra eftersom de gör att man uppehåller sig längre i bilden, och att man kan se hela gestaltningen, vilket även Karlsson håller med om. Szatmari Waldau anser också att fågelperspektiv är bra men varnar för att det kan vara missvisande.

Ögonhöjds perspektiv är enligt Keshavarz bättre än fågelperspektiv när det handlar om att visa känslan på en plats. Szatmari Waldau ser fördelar i ögonhöjds perspektiv då det ger en ärlig bild av hur det ser ut när man uppehåller sig på platsen.

Text i bilden

Pelling anser att text inte är störande utan kan underlätta förståelsen av bilden. Szatmari Waldau tycker likt Pelling att text inte stör i bilden, men anser inte att det tillför något. Karlsson ser en fördel i bilder som klarar sig utan text. Enligt Keshavarz är text i bilder med stor skala positivt. Han menar att text kan göra att man uppehåller sig längre i bilden.

Informationsmängd

De konstnärligare bilderna, exempelvis *Kantarel* och *Torgmöte*, anses generellt mindre informationsrika, medan realistiska och förståeliga bilder, enligt våra informanter, ger mer information. Keshavarz menar att det kan vara fördelaktigt att använda perspektiv för att förmedla en känsla, men att själva informationen hellre kan visas i andra delar av förslaget.

Ekologi

Keshavarz menar att det kan vara en fördel att visa på hållbarhet i ett förslag. Pelling anser att ekologi känns bra, men det är viktigt att det är realistiskt och inte bara ett säljande knep. Vid en första anblick tycker Szatmari Waldau att ekologiska inslag ger ett bra intryck.

Något som saknas? Vad bör ett perspektiv innehålla?

Szatmari Waldau saknar generellt sammanhanget med den övriga miljön i många bilder, och lägger stor vikt vid att detaljerna i en bild är korrekta. Pelling tycker likt Szatmari Waldau att sammanhanget saknas i många bilder, att förhållandena runt omkring är viktiga att ha med för att kunna jämföra det befintliga med det nya. Karlsson menar att ett perspektiv måste innehålla något som gör att intresse väcks. Det kan vara roligt att ”ta i” i bilderna och spela på känslor, enligt Keshavarz. Han tycker också att perspektivbilder ger utrymme för konceptuella och konstnärliga idéer.

Personlig smak eller profession

Kring frågan om personlig smak och professionens påverkan på åsikterna svarar Pelling att han tror att mycket är generella åsikter, men han tror att olika personer kan se olika fördelar i bilderna. Szatmari tror att det är svårt att skilja på personlig smak och profession. Keshavarz tror att både personlig smak och profession spelar in, och för honom är det viktigt att bilden är estetiskt tilltalande. Karlsson är av samma åsikt och påpekar att i slutändan är det ändå professionen som är avgörande.

Analys

I följande avsnitt diskuterar vi de mönster vi kunde utläsa av samtalen. Här förutsätter vi att informanterna representerar sin egna yrkesgrupp som helhet. Vi ser alltså informanterna som generella för sitt skrå. Tidigare i arbetet har vi lagt stor vikt vid de personliga åsikterna men här diskuterar vi resultaten i relation till informanternas professioner.

De bägge kommunalråden som vi samtalade med hade ganska skilda åsikter om vilka bilder som uppskattades och inte uppskattades, men trots detta blev kontentan av samtalen väldigt lika. Båda informanterna återkom till en för dem viktig egenskap, vilket var vikten av att visa sammanhanget med omgivningen i en bild. Detta innebär att man i sin perspektivbild även visar hur den befintliga omgivningen och bebyggelsen ser ut och står i relation till det nya anspråket. Anledningen till att deras åsikter ser ut på detta sätt tror vi handlar om att kommunalråd har arbetsuppgifter kring frågor som rör större sammanhang. Dessa sammanhang spänner över flera olika områden och påverkar alla boende i kommunen ur flera olika aspekter. Det är viktigt att kommunalrådets beslut leder till att nya ingrepp fungerar väl med en hel stad, och därför vill de inte se på ett förslag som en utskuren pusselbit, där sammanhanget saknas.

En annan för kommunalråden viktig egenskap hos perspektivbilderna rör bildens trovärdighet. Som vi tidigare nämnt så var det en del ord som återkom i samtalen. Trovärdighet var för kommunalråden ett av dem. De lyfte fram att bilderna måste vara trovärdiga, vilket kan innebära både att alla detaljer stämmer överens och att det som bilden utlovar också är genomförbart. Detta skulle kunna bero på att deras arbete handlar om att fatta konkreta och korrekta beslut med en verklig grund, och därför anser kommunalråden att det är viktigt att bilderna inte luras genom att utlova mer än vad som är möjligt. Vi tror att kommunalråden själva lägger stor vikt vid att vara trovärdiga och göra vad de lovar, eftersom de är förtroendevalda av kommunens medborgare. Därför ser vi ett tydligt samband mellan deras profession och deras önskan om trovärdighet i gestaltungsförslag.

Ytterligare en aspekt som vi såg som generell för kommunalråden var deras sätt att svara på vår samtalspunkt rörande informationsmängd. De bilder som kommunalråden uppfattade som informationsrika var också samma bilder som i hög grad uppskattades. Detta kan nog bero på att de inte har ett tränat öga ur arkitektsynvinkel och i och med det inte kan, eller vill, fantisera om hur ett abstraktare förslag egentligen skulle bli i verkligheten. Det är möjligt att politiker upplever en trygghet i att se det man faktiskt får, av samma anledning som sammanhanget och trovärdigheten anses viktiga.

Även gatu- och parkchefen som vi träffade återkom flera gånger under samtalen med honom till hur viktigt det är med verklighetstroga förslag. Ett annat begrepp återkommande i samtalen var helheten. Eftersom gatu- och parkchefen jobbar inom kommunen med politiker tror vi att det skulle kunna vara av den anledningen som han har liknande tankar kring sammanhanget som kommunalråden och vet vad dessa vill se i ett förslag. Till skillnad från kommunalråden hade gatu- och parkchefen en utbildning inom ämnet. Han är heller inte folkvald, utan expert i sammanhanget. Därför har han en annan synvinkel än kommunalråden på hur exploatering och planering går till. Vi tror att ämbetsmän från olika förvaltningar inom kommunen, på grund av sin expertis i relation till ett kommunalt sammanhang, föredrar de bilder som fungerar både i staden som helhet men också som enskilda förslag. De perspektiv som visar på tekniska lösningar så som material och ytskikt, men samtidigt är verklighetstroga och lätta att leva sig in i, uppfattade vi som mycket uppskattade. Vi upplevde det inte som att han var låst vid att uppskatta de konkreta och tekniska bilderna, utan visade på en god imaginär förmåga då han även såg fördelar i kreativa informationslösningar, som till exempel att åskådliggöra det svenska klimatet med dess olika årstider och tider på dygnet i en presentation. Detta visar en stor förståelse för perspektivets roll i ett förslag.

Den imaginära förmågan upplevde vi var ännu starkare hos landskapsarkitekten som vi träffade, men kanske mer mot ett konstnärligt plan, än ett problemlösande, i fråga om perspektivets roll.

Landskapsarkitekten var mån om att ta till vara på de chanser och möjligheter som finns hos perspektivet, men som inte finns hos exempelvis plan- och sektionsbilder. Med detta menade han att det i perspektivet finns utrymme för en viss mängd utsvävningar. Perspektivet kan användas som förmedlare av känslor och för att ge utrymme för konstnärlighet där man kan tillåta sig att våga släppa lite på det tekniska och med det fånga betraktarens tycke och uppmärksamhet. Anledningen till att landskapsarkitekten var den enda som lyfte fram detta tror vi har att göra med arkitekters konstnärligt kreativa förmåga. Vi tror att de som väljer att arbeta med planering och utbildar sig inom det, efterhand riktar in sig mer på det som de själva är intresserade av och har fallenhet för, vilket skulle kunna leda till att de som är mer konstnärligt kreativt lagda väljer en arkitektutbildning medan de kreativa problemlösarna istället väljer att utbilda sig till projekterare eller ingenjörer.

Diskussion

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka personliga åsikter om perspektivbilder. Vi ville ta reda på vad utvalda personer skulle kunna ingå i en tävlingsjury tyckte och tänkte om perspektivet som del i ett förslag och om det fanns några särskilda egenskaper som uppskattades och därför skulle vara en fördel att ha med sig i sitt framtida arbete.

Perspektivet

Ordet *perspektiv* gjorde det svårt för oss att söka information då ordet bland annat är synonymt med *synvinkel*. Denna betydelse används i alla tänkbara vetenskaper och i oändligt många sammanhang vilket ledde oss till en mängd olika skrifter som inte gav oss det vi sökte. Vi fick söka oss till bildkonsten och leta vidare därifrån för att få information att arbeta vidare med rörande den betydelse av perspektiv som vi ville studera.

Under utbildningen har vi fått veta att perspektiv är viktiga för att de är lättare att förstå än andra delar i en presentation. Med det i åtanke har trots allt de vi presenterat våra förslag för på redovisningarna under utbildningen varit såpass insatta i ämnet att de inte har haft några svårigheter att förstå tvådimensionella planer och sektioner. Perspektivet har därmed känts som ett obligatoriskt inslag mer för nöjes skull än den nödvändiga roll som perspektivet i verkligheten har för ovana personer som möter förslagen.

Genom det här arbetet har vi fått ökad förståelse för varför perspektivet är viktigt i en presentation, men fortfarande inte fullt ut. Är det ens möjligt att förstå perspektivbildernas betydelse fullt ut då

de är komplexa och mångsidiga? Det konstruerade perspektivet som ett förslag innehåller har behandlats i många steg. Det är därmed inte säkert att den som har gjort förslaget möter den som ska bedöma det. Egenskaper i perspektivet som var självklara för personen som skapade det kanske inte uppfattas av den som betraktar det. I och med det kan inbyggd information gå förlorad i arbetsprocessen.

Vi har förstått att det är komplext att undersöka något så abstrakt som egenskaperna i perspektivbilder. Det verkar vara lättare att förmedla det teoretiska i bilderna, medan abstrakta delar som känslor och upplevelser är svårare att sätta ord på. Teoretiska delar som visar på faktiska förändringar är lätta att uppfatta men känslan som kommer att finnas där är svårare att tolka. Kanske är det just för att man inte kan veta hur känslan på en plats kommer att vara senare. Om man visste exakt hur platsen skulle kunna bli kan man visa det, men det finns kanske en bakomliggande osäkerhet hos den som gör perspektivet, eller så försöker man medvetet visa en känsla för att skapa säljande eller attraktiva perspektiv. Vi tror att det paradoxalt nog är nödvändigt med denna problematik, för att förtydliga för dem som har svårt att föreställa sig vad förslaget skulle resultera i i verkligheten. Här ställs då den gestaltande arkitekten i ett skarpt läge, då han eller hon måste visa på en självsäkerhet i någonting som denne inte kan vara medveten om. Inte ens arkitekten som tagit fram förslaget kan veta exakt vilken känsla personer som använder platsen kommer att ha där i framtiden.

Metoden

Vår första idé var att jämföra hantverksmässiga och datagjorda perspektiv men vi insåg att de skillnader vi trodde berodde på framställningsteknik egentligen var skillnader i innehåll. Därför valde vi att arbeta med de olika karaktärer som perspektiv kan uppvisa oavsett framställningsteknik.

Vi är av åsikten att det är svårt att definiera de olika karaktärerna med ord då helheten är abstrakt, men vissa element i bilderna är möjliga att peka på. Det går att påstå att till exempel snö gör en bild vinterlik, men det är inte möjligt att peka på exakt vad som skapar den typ av atmosfär som bilden innehar. Det är inte säkert att bildens karaktär skulle försvinna om man tog bort snön, utan karaktären handlar om så mycket mer än enstaka element. Det är ett samspel mellan medvetna definierbara bitar under en slöja av något okontrollerbart. Kanske är det perspektivframställarens konstnärliga anda, en själ, som inte går att ta på som skapar den slutgiltiga karaktären. Trots svårigheterna med att definiera bildernas karaktärer i ord var det lätt att hitta bilder som vi uppfattade var av olika karaktär.

För att finna bilder med olika karaktärer på det sätt vi ville ha, kom vi fram till att det var nödvändigt att använda bilder från olika tävlingsförslag. Att välja perspektiv från samma plats hade varit ett alternativ, som vi tror hade gjort det lättare för informanterna

att peka på fördelar och nackdelar i bilderna. Vi hade gärna önskat att hitta perspektiv från exakt samma plats men framställda med olika tekniker och karaktärer. Enda alternativet att hitta förslag från samma plats hade varit att välja bilder från en och samma tävling. I efterhand inser vi att det på många sätt hade underlättat om vi haft bilder med oss från en enda tävling, som således visar samma plats men med olika gestaltningar. Anledningen till att vi inte hade det upplägget var risken med att informanterna kunde ha ställt förslagen mot varandra och bedömt gestaltningen snarare än bildernas egenskaper. Detta skulle ha lett till att hela arbetet hade resulterat i något helt annat.

En annan aspekt som har påverkat vårt resultat är valet av antalet bilder. Vi är medvetna om att antalet bilder har betydelse för undersökningen. Att vi valde det antal som vi gjorde var för att vi ansåg att de utvalda bilderna omfattade nödvändiga olikheter i perspektiven, samtidigt som vi inte ville ha så många bilder att det blev ohanterligt att titta på dem samtidigt. Antalet gjorde att bilderna på många sätt också innehöll likheter och deras egenheter blev inte lika tydliga. Kanske hade informanterna haft lättare att se skillnaderna om de varit tydligare, och bilderna varit färre. Om vi till exempel hade använt oss av tre bilder som skilde sig åt markant och tydligt, tror vi att informanterna inte hade haft större svårigheter att diskutera dem. Men det var inte heller de självklara skillnaderna vi var ute efter, utan vi ville gå in på en högre detaljnivå och undersöka finare skillnader än de som var tydliga och uppenbara. Med få bilder är det troligt att viktiga egenskaper skulle ha blivit förbisedda och att informanternas personliga smak inte hade kunnat få lika stor betydelse.

En av styrkorna med att ha många bilder med oss till samtalen, som vi upplevde starkt, var att det ledde till långa intressanta samtal. Det var många ord som dök upp gång på gång i diskussionerna, vilket underlättade vår uppfattning om vad informanterna tyckte. Vi kunde se hur informanterna gärna gick tillbaka till bilder som de uppskattade och nämnde bland annat ord som "informationsrik", "verklighetstrogen" och "realistisk". När vi senare gick igenom våra anteckningar från samtalen var det lättare att analysera resultaten just av den anledning att längden på samtalen gjorde att dessa av informanterna nämnda egenskaper i perspektiven återkom gång på gång.

När vi från början valde ut vilka informanter vi skulle träffa utgick vi från ett scenario med en tävlingsjury. Scenariot användes som en ram och ett hjälpmedel för att kunna ringa in vilka personer som var intressanta att träffa. Vi inspirerades av Jenny Forslunds scenario men vi hade även kunnat forma ett eget. Vi kände dock att vi hade för lite kunskap om hur en tävlingsjury skulle kunna se ut för att kunna ta fram en egen fiktiv jury för vårt arbete, då vi inte kommit i kontakt med arkitektävlingar tidigare. Självklart hade vårt resultat påverkats om vi haft andra visioner om vilka personerna

juryn bestod av.

Vi hade gärna velat träffa ytterligare chefer för olika förvaltningar inom kommunen samt plan- och byggnadschefen. Vi hörde av oss till samtliga och träffade dem som hade möjlighet att träffa oss inom en rimlig tid. Detta är naturligtvis inget som vi kunde styra över. I vårt arbete behövde vi träffa personer utanför skolans värld. När man arbetar på detta sätt, som studenter på jakt efter arbetande personer, beror en stor del av resultatet på dessa personers tidsramar och prioriteringar av olika slag.

Slutord

Innan vi började med detta arbete förväntade vi oss att de olika informanternas professioner skulle ha större inverkan på deras åsikter och därmed ge större skillnader i resultatet. Vi hade förutfattade meningar om att till exempel landskapsarkitekter och kommunalråd skulle uppskatta olika egenskaper i perspektiv. Men det är tydligt efter vår undersökning att personen bakom titeln har egna åsikter som inte enbart beror på yrke. Ju mer insatt personen vi samtalade med var i att konstruera perspektiv, desto mer komplext blev det att utföra studien. Landskapsarkitekten kunde som sagt se fördelar i samtliga perspektiv då deras olika uttryck förmedlar olika saker. Samtidigt uppfattade vi kommunalråden som mer bestämda i sina åsikter om vilka perspektiv som uppskattades och inte. Vi såg inte det här som något negativt utan som ett intressant inslag i undersökningen. Även om åsikterna grundar sig både på kunskap och smak tror vi att det är svårt att kunna skilja dem åt och peka på vilken åsikt som beror på vad.

Hade vi gjort den här undersökningen med fler personer från varje profession hade vi kanske kunnat se tydligare mönster som vi inte kunde urskilja nu, men vår studie tyder på att ju närmare professionen ligger arkitekturvetenskapen, desto svårare är det att peka ut svagheter i bilderna. Kanske beror detta på en god förståelse för hur den som har skapat bilden har gått till väga och har lättare att se vad som vill visas med den.

Vi var inte beredda på att alla informanter hade åsikter som grundade sig på egna erfarenheter och personlig smak, utan vi förväntade oss att deras yrkesroller skulle avspeglas tydligare än vad de gjorde. Även här skulle fler personer i undersökningen underlätta för att kunna bekräfta eller dementera den hypotesen.

Det är svårt att dra konkreta slutsatser av vår undersökning. Men vi kommer i fortsättningen i skapandet av perspektiv att tänka på ett helt annat sätt än tidigare. I framtiden vill vi lägga stor vikt vid alla de aspekter som vi diskuterade med våra informanter, vilket kommer göra att perspektiven blir mer genomtänkta än de vi gjort hittills. Vi kan bland annat överväga att göra perspektiv som visar olika tider på dygnet och året, och inte känna oss låsta vid att perspektiven alltid måste vara i ögonhöjd.

Efter vår undersökning har vi fått ökad förståelse för att perspektiven är viktiga i ett förslag och att man kan förmedla så mycket mer än bara en snygg illustrativ bild. Vi tror att det inte är möjligt att skapa "det bästa perspektivet", utan menar att alla bilder har sina poänger och kan vara bra i olika sammanhang. Det är alltså viktigt att noga tänka igenom vad man vill visa med sin perspektivbild så att den på bästa sätt representerar förslaget.

Referenser

- Bohlin Brundin, P. Hasselberg, K. & Kühlnhorn, B-M. (1989). *Lärobok i bild*. Stockholm. Natur och Kultur.
- Forslund, J. (2011). [Elektronisk] *TITTA – En metod för att skapa konstruerade perspektiv*. Tillgänglig: http://stud.epsilon.slu.se/2987/1/forslund_j_110806.pdf [2012-04-23]
- Gustavsson, B. (2004). *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund. Studentlitteratur.
- Häger, B. (2007). *Intervjuteknik*. Stockholm. Liber.
- Jaxheimer, Bodo W. (1964). *Teckna måla*. Stockholm. P.A. Nordstedt & Söners förlag.
- Svensson, C. (2008). *Arkitektävlingar, om konsten att hitta en vinnare*. Stockholm. Lic.avh. Kungliga Tekniska Högskolan.